

Tyttö saa(tko) valita vaatteet?

Koulupuvut Suomeen

Sukupuolikysymykset Suomessa ja maailmalla ovat suuressa valokeilassa tällä hetkellä. Esseessäni kohdennan pohdintani Suomen asioihin, tytöksi oletettuihin sukupuoliin ja heihin kohdistuvaan pukeutumiskeskusteluun niin koulussa kuin vapaa-ajalla.

Koulutus ja identiteetti ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tällainen koulutusidentiteetti rakentuu väistämättä ja siihen liittyy paljon luokituksia, erotteluja ja kulttuurillisia asioita. Kun yksilö menee kouluun, siellä on aina tietynlaisia odotuksia ja nämä odotukset eivät aina mene tasan. Omat odotukset vastaan muu, eivät aina kohtaa. Kaiken summana oppilaalle muodostuu lopulta käsitys siitä, millainen hän on ihmisenä. (Antikainen ym. 2013, 298-299.) Tämä viittaa vahvasti siihen käsitykseen, että kun useat yksilöt muodostavat erilaisia ryhmittymiä, oppilas lokeroituu ehkä jopa tietämättään tietynlaiseen muottiin ilman tahtoaan. Tällaista vastaan on hyvin vaikea taistella, varsinkin jos poikkeaa tästä odotetusta kaavasta, muiden normeista. Esimerkiksi jos tyttö alkaa jo varhain käyttämään meikkiä ja aikuisille suunnattuja vaatteita, häntä saattaa kohdata suuri leimautumisen riski. Tyttö saatetaan leimata niin sanotuksi alhaiseksi naiseksi. Ja tästä voi seurata koulukiusaamista, mikä vaikuttaa negatiivisesti aikuisiälle asti. Mistä tämänkaltaisen kohtelu ja kulttuuri sekä käsitykset kumpuavat? Asiaa tulee pohtia katsomalla ajassa taaksepäin.

Jälkimodernissa yhteiskunnassa vapaus suhteessa kaikkeen olemiseen ja elämiseen lisääntyivät. Yksilölliset moraaliset kannat sai itse valita, niin ettei yhteiskunta tai kirkko puuttunut enää kasvatuksellisiin seikkoihin niin voimakkaina. Kasvatussosiologia katsoo, että on moraalisesti oikein ettei lapsi saa valita itse arvojaan ja periaatteitaan, vaan ne opetetaan lapselle. Arvokasvatus on hyvin haastavaa tämän valinnanvapauden vuoksi, sillä esimerkiksi kouluun tullaan hyvin eri tavalla moraalisesti ajattelevista kodeista. (Antikainen ym. 2013, 29-31.) Missä suhteessa siis katsotaan, kuinka paljon koulu voisi puuttua lapsen

pukeutumiseen liittyvissä asioissa? Vaikka opettajana tietäisikin, että tietynlainen pukeutuminen on haitaksi tyttö sukupuolelle, asiaan puuttuminen tai vaikuttaminen on hyvin haastavaa. Pinnalla olevat muoti-ilmiöt ja ihanteet uppoavat nuoreen kansaan kuin häkä. Ulla Valleala kertoi luennollaan ihmisen elämänculusta ja siitä miten yksilön omat valinnat ja sosiaaliset lähtökohdat linkittävät ihmiset osaksi yhteiskuntaa. Valleala kiteyttää, että koululla on yhteiskunnallisella sektorilla tärkeä tehtävä ohjata oppilaita kasvatuksellisissa asioissa. (Ulla Vallealan luento, 29.10.2018.) Tästä näkökulmasta ajateltuna, tyttö ei siis itse saisi valita vaatetustaan, vaan hänelle tulisi ennalta ohjeistaa minkälainen tyyli on tavanmukaista ja ennen kaikkea järkevää. Tätä kutsutaan tapakasvatukseksi.

Koulujen tavoitteena on jo pitkään ollut sukupuolinen tasa-arvo. Valitettavasti tämä tavoite ei ole vielä toteutunut. Tytöt ja pojat lokeroidaan hyvin usein erilleen ja tämä näkyy siten, mitä sukupuolelta odotetaan. Tytöt eivät saa tuoda liiaksi itseään esille. Hänen ruumiillisuutensa liitetään seksuaalisuuteen, jota kiltin tytön tulee jopa moraalisesti ajateltuna peittää. Nämä moraaliset vaatimukset asettavat raamit tyttöjen ympärille, ja hänen odotetaan olevan vain tunnollinen sekä kiltti. (Antikainen ym. 2013, 279-281.) Tästä herääkin kysymys, että poistaisiko koulupukujen tuominen kouluihin nämä erilaiset lokeroinnit ja koulukiusaamistapaukset? Katarina Blacke ehdottaa mielipidekirjoituksessaan koulupukujen mahdollisuudesta koulussa. Hän korostaa että oppilaiden persoonallisuus saisi koulupukujen myötä enemmän huomiota sekä varallisuudesta johtuvat erot pukeutumisessa vähentyisivät. (Blacke K., mielipidekirjoitus 21.09.2010). Mielestäni koulupukujen käyttö koulussa olisi hyvin perusteltua, sillä nyt jo tiedetään että Suomi on eriarvoistumassa kovaa vauhtia. Pukeutuminen on iso osa nuorison kulttuuria ja tämä tuo mukanaan myös oppilaiden välisiä valtasuhteita. Koulupuvut voisivat murtaa tällaisia liiaksi syntyviä erotteluja ja oppilaisiin kohdistuvaa kiusaamista.

Tutkijatkin ovat ihmeissään muuttuvista rakenteista. Ennen kehykset elämänculusta olivat selkeät, mutta nyt esimerkiksi nuoruus on muuttunut epämääräisen pituiseksi. (Kimmo Jokisen luento 5.11.2018). Se mikä minun mielestäni on erikoista, että lapsia tahdotaan kasvavan sekä kehittyvän nopeampaan tahtiin. Jossakin kohtaa käy kuitenkin niin, että vaikka lapsista onkin tahdottu aikuisempia jo aikaisemmin, tätä ei kuitenkaan tapahdu, vaan alkaa luennoitsija Kimmo Jokisen määrittelemä epämääräinen nuorekkuus, eikä lapset aikuistu ollenkaan. Huolestuttavaa tästä tekee se, että pienet tyttölapset ottavat mallia mediasta esimerkiksi pukeutumistyyleistä ja alkavat mallintaa tätä. Kun menee ostoksille lasten vaateosastolle, saattaa nähdä hyvin kireitä vaatteita ja napapaitoja. Tarkoitan, että tämä

pukeutumisaihe on moninainen. Kuinka paljon tavallinen kuluttaja voi vaikuttaa siihen, millaisia vaatteita markkinoilla myydään? Jos kaupat myyvät seitsemän vuotiaille lapsille aikuisille naisille tarkoitettuja vaatteita, lapset alkavat leikkiä aikuisia jo kovin varhain. Jean Piaget'n mukaan lapsille on hyvin tärkeää käydä kaikki kehitysvaiheet läpi, sillä tällä tavoin lapsi oppii arvioimaan elämän tosiasiat. (Husso M., Heiskala 2016, 2.luku). Liian nopea aikuistuminen vaarantaa kehitystä. Kasvatussosiologinen näkökulma ei turhaan summaa sitä asiaa, että meidän yhteiskunnassa tytön ruumiillisuus nähdään seksuaalisena. On hyvin valitettavaa miten julkisuudessa käytyjen keskustelujen perusteella nähdään kuinka syvällä tämä asia on, sillä tämä vaikuttaa jopa oikeuspoliittisiin rakenteisiin. Pukeutumiskysymys tulee esiin tilanteessa kun, tyttö esimerkiksi joutuu seksuaalisen väkivallanuhriksi. Hänen vähäinen pukeutumisensa saattaa olla häntä vastaan. Tietynlainen pukeutuminen viestittää signaaleja, joita oikeusistunnossa puidaan ja uhri saattaa joutua kärsijäksi, tekijän saadessa lievennyksiä tekoonsa. Tutkiessani asiaa enemmän, en harmikseni löytänyt aiheesta kuitenkaan kunnolla tutkittua materiaalia, joten käsitykseni perustuvat hyvin pitkälti mediassa käytyyn keskusteluun.

Otsikossani pohdin saako tyttö todella valita vaatteensa? Koulupukujen tuominen kouluun saattaisi auttaa koulukiusaamista ehkäisevänä asiana, mutta nuorison viettäessä paljon vapaa-aikaa yhdessä, olisiko tällä kuitenkaan suurta vaikutusta valtasuhdeasemiin nuorison keskuudessa? Joten koulupuvut eivät ratkaisisi välttämättä alati kasvavaa koulukiusaamisongelmaa ja sitä että nuoriso joka tapauksessa ryhmyytyy tavallaan. Pukeutumiskysymystä eivät määrittele vain yksilön oma ajatus, vaan lukuisat muut vaikuttavat asiat kuten esimerkiksi vanhempien sosioekonominen tausta, status ja niin edelleen. Sukupuolikysymyksiin liittyvät asianhaarat ovat hyvin iskostuneita yhteiskunnassamme ja asioiden muuttumiseen tarvitaan aikaa ja monen tahon toimijuutta. Tietysti opettajan esimerkillä on suuri rooli, mutta monet asenteet ja opitut tavat lähtevät myös kotikasvatuksesta käsin ympäristön vaikutusta unohtamatta. Niin kuin aikaisemmin tekstissäni viittasinkin, arvokasvatuksen merkitystä tulisi ehdottomasti lisätä. Liiallinen vapaus ilman minkäänlaista suuntaa ei johda mihinkään.

LÄHTEET:

Antikainen A., Rinne R., Koski L. 2013. Kasvatussosiologia. 29-31, 279-281, 298-299.

PS-kustannus.

Husso, M. & Heiskala, R. 2016. Sukupuolikysymys. Gaudeamus. 2.luku.

<https://www.ksml.fi/mielipide/mielipidekirjoitus/Koulupuvut->

[k%C3%A4ytt%C3%B6n-Suomessakin/157760#comments](https://www.ksml.fi/mielipide/mielipidekirjoitus/Koulupuvut-k%C3%A4ytt%C3%B6n-Suomessakin/157760#comments)